

موسیقی شعر در
دیوان فرخی سیستانی
و قاآنی شیرازی

رمضان مجیدی
علی عابد کهخا زاده

انتشارات پاییز ساهن

سرشناسه : مجوزی، رمضان، ۱۳۵۷.
 عنوان و نام پدیدآور : موسیقی شعر در دیوان فرخی سیستانی و قآنی شیرازی /
 رمضان مجوزی، علی عابد کهخاژاله.
 مشخصات نشر : تهران، پالیزسرخ، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۳۹۷ ص.
 شابک : 978-600-95560-6-9
 شماره کتابشناسی : ۴۰۶۹۷۰۱

موسیقی شعر در دیوان فرخی سیستانی و قآنی شیرازی رمضان مجوزی - علی عابد کهخاژاله

صفحه آرا: حبیب مصطفی‌ئی

طراح جلد: سمانه تقوی‌میلانی

چاپ اول: تهران، ۱۳۹۴

تعداد: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

فہرست

عنوان

صفحة

فصل اول: کلیات

۱-۱ ..... ۱۱

۱-۲ ..... ۱۲

۱-۲ ..... ۱۳

۳-۱ ..... ۱۵

۴-۱ ..... ۲۳

۴-۱ ..... ۲۳

۴-۱ ..... ۲۶

فصل دوم: موسیقی بیرونی

۲-۱ ..... ۳۰

۲-۲ ..... ۳۱

۲-۲ ..... ۳۶

۲-۲ ..... ۳۷

۲-۳ ..... ۳۸

۲-۳ ..... ۵۳

۳-۳ ..... ۷۲

۴-۳ ..... ۷۴

۵-۳ ..... ۷۵

۶-۳ ..... ۷۹

۷-۳ ..... ۸۰

۸-۳ ..... ۸۱

۴-۲ ..... ۸۲

۱-۴ ..... ۸۳

۲-۴ ..... ۹۵

۳-۴ ..... ۱۰۴

- ١٠٦ ..... ٢-٤-٤ هزج مثنى سالم: مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن
- ١١٣ ..... ٢-٤-٥ هزج سدس محذوف (مقصور): مفاعيلن مفاعيلن فعولن (مفاعيل)
- ١١٩ ..... ٢-٤-٦ هزج مثنى اخرب مكفوف ابتر (ازل): مفعولٌ مفاعيل مفاعيلن فع (فاع)
- ١٢٠ ..... ٢-٤-٧ هزج مثنى اخرم اشتر مكفوف مجبوب (اهتم): مفعولن فعلن مفاعيل فعل (فعول)
- ١٢١ ..... ٢-٤-٨ هزج مثنى اخرم مكفوف مجبوب (اهتم): مفعولن مفعول مفاعيل فعل (فعول)
- ١٢٢ ..... ٢-٤-٩ هزج سدس اخرب مقبوض محذوف: مفعول مفاعيلن فعولن
- ١٢٣ ..... ٢-٤-١٠ هزج سدس اخرب مقبوض سالم عروض و ضرب مفعول، مفاعيلن مفاعيلن
- ١٢٦ ..... ٢-٤-١١ هزج مثنى اخرم اشتر ابتر (ازل): مفعولن فاعيلن مفاعيلن فع (فاع)
- ١٢٦ ..... ٢-٤-١٢ هزج مثنى اخرب: مفعول مفاعيلن مفعول مفاعيلن
- ١٢٨ ..... ٢-٤-١٣ هزج مثنى اخرب محذوف (مقصور): مفاعيلٌ مفاعيلٌ فعولن (مفاعيل)
- ١٢٩ ..... ٢-٤-١٤ هزج مثنى اخرب جذوف (مقصور): مفعول مفاعيلن مفعول فعولن (مفاعيل)
- ١٣٠ ..... ٢-٤-١٥ هزج مثنى اخرب مخفق: مفعول مفاعيلن مفعولن فع
- ١٣٠ ..... ٢-٤-١٦ هزج مثنى اخرب مكفوف مجبوب (اهتم): مفعول مفاعيل مفاعيل فعل (فعول)
- ١٣١ ..... ٢-٥-١ مجث
- ١٣٢ ..... ٢-٥-٢ مجث مثنى مخبون محذوف (مقصور) مفاعيلن مفاعيلن فعلن (فعلان)
- ١٥٧ ..... ٢-٥-٢ مجث مثنى مخبون اصلم (اصلم مسبق): مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن فع لن (فع لان)
- ١٦٠ ..... ٢-٥-٣ مجث مثنى مخبون: مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن فعلان
- ١٦١ ..... ٢-٥-٤ مضارع
- ١٦٢ ..... ٢-٥-١ مضارع مثنى اخرب مكفوف محذوف (مقصور): مفعول فاعل مفاعيلن (فاعلاتن)
- ١٨٠ ..... ٢-٥-٢ مضارع مثنى اخرب: مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
- ١٨٣ ..... ٢-٥-٣ مضارع سدس اخرب مكفوف سالم عروض و ضرب: مفعول فاعلاتن مفاعيلن
- ١٨٥ ..... ٢-٥-٤ مضارع مثنى مكفوف محذوف (مقصور): مفاعيل فاعيلن (فاعلاتن) مفاعيل فاعيلن (فاعلاتن)
- ١٨٥ ..... ٢-٥-٥ مضارع مثنى اخرب مكفوف مسلوخ: مفعول فاعلات مفاعيل فاع
- ١٨٦ ..... ٢-٥-٦ مضارع سدس اخرب مخفق: مفعول فاعلاتن مفعولن
- ١٨٦ ..... ٢-٧-١ خفيف
- ١٨٧ ..... ٢-٧-٢ خفيف سدس مخبون محذوف (مقصور): فاعلاتن (فاعلاتن) مفاعيلن فعلن (فعلان)
- ٢٠٣ ..... ٢-٧-٢ خفيف سدس مخبون اصلم (اصلم مسبق): فاعلاتن (فاعلاتن) مفاعيلن فع لن (فع لان)
- ٢٠٥ ..... ٢-٨-٢ متقارب
- ٢٠٥ ..... ٢-٨-١ متقارب مثنى سالم: فاعولن فاعولن فاعولن فاعولن

- ۲-۸-۲ متقاب مثنی محذوف (مقصود): فعولن فعولن فعل (فعول) ۲۰۹
- ۲-۹-۲ منسرح ۲۱۱
- ۲-۹-۲ منسرح مثنی مطوی منحور (مجدوع) مفتعلن فاعلات مفتعلن فع (فاع) ۲۱۲
- ۲-۹-۲ منسرح مثنی مطوی مقطوع منحور (مجدوع) مفتعلن فاعلات مفعولن فع (فاع) ۲۱۵
- ۲-۹-۳ منسرح مثنی مطوی مکشوف (موقوف) مفتعلن فاعلن (فاعلان) مفتعلن فاعلن (فاعلان) ۲۱۵
- ۲-۱۰-۲ سریع ۲۱۸
- ۲-۱۰-۲ سریع سدس مطوی مکشوف (موقوف): مفتعلن، مفتعلن فاعلن (فاعلان) ۲۱۸
- ۲-۱۱-۲ رجز ۲۲۱
- ۲-۱۱-۱ رجز مثنی سالم: مستعلن، مستعلن، مستعلن، مستعلن ۲۲۱
- ۲-۱۱-۲ رجز مثنی وی مخبون: مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن ۲۲۳
- ۲-۱۱-۳ رجز مثنی من مارد: فاعلن مفاعلن مفاعلن مفاعلن ۲۲۴
- ۲-۱۱-۴ رجز سدس مروج: مستعلن مفتعلن فاعلن ۲۲۵
- ۲-۱۱-۵ رجز مربع مخبون مثنی: مستعلن مفاعلاتن ۲۲۶
- ۲-۱۱-۶ رجز مثنی مطوی مشکل مارد بیوض: مفتعلن مفاعیل مفتعلن فعول ۲۲۶
- ۲-۱۲-۲ قریب ۲۲۷
- ۲-۱۲-۱ قریب سدس مکفوف سالم عروض و ضرب: مفعول مفاعیل فاعلاتن ۲۲۸
- ۲-۱۳-۲ مدید ۲۲۹
- ۲-۱۳-۱ فاعلاتن فعلن فاعلاتن فعلن: مدید مثنی مخبون ۲۳۰
- ۲-۱۴-۲ اوزان دوری دیوان فرخی و قاتنی ۲۶۸
- ۲-۱۴-۱ مفعول مفاعیلن / مفعول مفاعیلن: هزج مثنی اخرب ۲۷۰
- ۲-۱۴-۲ مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن: مضارع مثنی اخرب مکفوف محذوف ۲۷۱
- ۲-۱۴-۳ مفاعیل فاعلن مفاعیل فاعلن: مضارع متمکن مکفوف محذوف ۲۷۳
- ۲-۱۴-۴ مفتعلن فاعلن / مفتعلن فاعلن: منسرح مثنی مطوی مکشوف ۲۷۴
- ۲-۱۴-۵ فاعلات فاعلات فاعلات فاعلات: رمل مثنی مشکول ۲۷۵
- ۲-۱۵-۲ اوزان نامطبوع دیوان فرخی و قاتنی ۲۷۶
- ۲-۱۵-۱ مفعول فاعلات مفاعیلن: مضارع سدس اخرب مکفوف سالم عروض و ضرب ۲۷۸
- ۲-۱۵-۲ مفعول فاعلات فعولن ۲۸۰
- ۲-۱۵-۳ مفعول مفاعیلن مفاعیلن: هزج سدس اخرب مقبوض سالم عروض و ضرب ۲۸۰
- ۲-۱۵-۴ مفعول مفاعیل فاعلاتن: قریب سدس اخرب مکفوف سالم عروض و ضرب ۲۸۳

۲۸۴	..... ۵-۱۵-۲ مفتعلن فاعلاتن فع لن
۲۸۴	..... ۶-۱۵-۲ مفاعلتن فاعلاتن مفاعلتن فع
۲۸۴	..... ۷-۱۵-۲ مفاعیل فاعلاتن فعولن
۲۹۲	..... ۱۶-۲ هماهنگی وزن و محتوا
۳۰۶	..... فصل سوم: موسیقی کناری
۳۰۸	..... ۱-۳ قافیه
۳۰۹	..... ۱-۱-۳ مزا ای قافیه
۳۱۱	..... ۱-۱-۱ استحکام قافیه در بیت
۳۱۳	..... ۱-۳-۱ قافیه بدیه
۳۱۳	..... ۳-۱-۱ قافیه تخیل
۳۱۴	..... ۳-۱-۳ جناس م
۳۱۴	..... ۳-۱-۴ جناس افزاشی
۳۱۵	..... ۳-۱-۳ جناس مضاف و مضاف الیه
۳۱۶	..... ۳-۱-۴ جناس مرکب
۳۱۷	..... ۳-۱-۴ جناس خطی با تصحیف
۳۱۸	..... ۳-۱-۴ جناس اختلافی (جناس وسط)
۳۱۸	..... ۳-۱-۴ جناس لفظ
۳۱۹	..... ۳-۱-۴ قلب
۳۱۹	..... ۳-۱-۵ ردالصدر الی العجز
۳۲۰	..... ۳-۱-۶ ردالقافیه
۳۲۱	..... ۳-۱-۷ قافیه مبانی
۳۲۳	..... ۳-۱-۸ ذوقافیتین
۳۲۴	..... ۳-۱-۹ قافیه معموله
۳۲۶	..... ۳-۱-۱۰ اعنات
۳۲۸	..... ۳-۱-۱۰-۱ رعایت الف تأسیس
۳۲۸	..... ۳-۱-۱۰-۲ رعایت صامت یکسان قبل از روی
۳۳۰	..... ۳-۱-۱۱ تناسب محتوا با قافیه
۳۳۳	..... ۳-۱-۱۲ ناستواری قافیه
۳۳۴	..... ۳-۱-۱۲-۱ اقوا

۳۳۵	..... ۱-۱۲-۲ اکفاء
۳۳۵	..... ۱-۱۲-۳ ایطا
۳۳۵	..... الف- ایطاء خفی
۳۳۶	..... ب- ایطاء جلی
۳۳۷	..... ۱-۱۲-۴ تکرار قافیه
۳۴۱	..... ۲-۳ ردیف
۳۴۴	..... ۱-۱-۳ مزایای ردیف
۳۴۶	..... ۲-۱-۳ مرز بین قافیه و ردیف
۳۴۹	..... ۳-۲-۳ انواع ردیف در دیوان دو شاعر
۳۴۹	..... ۲-۳-۱-۱ ردیف های فعلی
۳۵۰	..... ۳-۲-۳-۲ ردیف های می
۳۵۰	..... ۳-۳-۲-۳ ردیف های حرفی
۳۵۰	..... ۳-۳-۲-۴ ردیف های گاهی
۳۵۳	..... ۴-۲-۳ تناسب قافیه با ردیف
۳۵۴	..... ۴-۲-۳-۱ توازن هجای پایانی قافیه و ردیف
۳۵۴	..... ۴-۲-۳-۲ تکرار مصوت بلند مشترک در قافیه و ردیف
۳۵۶	..... ۵-۲-۳ توازن معنایی قافیه و ردیف
۳۶۰	..... ۶-۲-۳ حاجب
۳۶۳	..... فصل چهارم: موسیقی درونی
۳۶۴	..... ۱-۴ موسیقی درونی
۳۶۵	..... ۱-۱-۴ تکرار الفاظ
۳۶۷	..... ۲-۱-۴ رد الصدر الى العجز
۳۶۸	..... ۳-۱-۴ رد العروض الیالمعجز
۳۷۰	..... ۴-۱-۴ ردالابتدا الیالمعجز
۳۷۱	..... ۵-۱-۴ رد الصدر الیالابتدا
۳۷۳	..... ۲-۴ تجنیس
۳۷۳	..... ۱-۲-۴ جناس تام
۳۷۴	..... ۲-۲-۴ جناس خط
۳۷۶	..... ۳-۲-۴ جناس اشتقاق

۳۷۷	..... ۴-۲-۴ جناس مقتضب
۳۷۷	..... ۴-۲-۵ جناس مطرف
۳۷۸	..... ۴-۲-۶ جناس مضارع و لاحق
۳۸۰	..... ۴-۲-۷ جناس لفظ
۳۸۰	..... ۴-۲-۸ جناس مرکب
۳۸۱	..... ۴-۲-۹ جناس مکرر یا مزدوج
۳۸۱	..... ۴-۲-۱۰ قلب
۳۸۲	..... ۴-۲-۱۱ طرد و عکس
۳۸۳	..... ۴-۳-۱ سجع
۳۸۴	..... ۴-۳-۲ سجع متوازی
۳۸۵	..... ۴-۳-۲ سجع مترن
۳۸۶	..... ۴-۳-۳ سجع مطرف
۳۸۸	..... ۴-۴ ترصیع و موازنه
۳۹۱	..... جمع بندی و نتیجه گیری
۳۹۳	..... فهرست منابع